

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий
коледж Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

Циклова комісія професійно-педагогічної підготовки

СИЛАБУС
Вибіркового освітнього компоненту
«Освіта для сталого розвитку дітей дошкільного віку»

Код дисципліни	ВК
Освітній рівень	фахова передвища освіта
Статус дисципліни	вибірковий освітній компонент
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	залік

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Скрипник Ірина Вікторівна, викладач I кваліфікаційної категорії
Контактний телефон	0669103260
E-mail:	iraskrip2511@gmail.com
Профіль викладача	http://ppk.gnpu.edu.ua/29-pratsivnyky-koledzhu/615-skripnik-irina-viktorivna.html
Консультації	Середа 14.00-15.00

1. Анотація курсу

Місце освітньої компоненти (ОК) в ОПП:

ОК «Освіта для сталого розвитку дітей дошкільного віку» є вибірковою компонентою циклу професійної підготовки здобувачів освіти за ОПП «Дошкільна освіта» рівня фахової передвищої освіти. Освітній процес охоплює лекційні та практичні заняття, виконання самостійних робіт, модульних контрольних робіт та підсумковий контроль у формі заліку.

Мета навчальної дисципліни «Освіта для сталого розвитку дітей дошкільного віку»: формування професійної компетентності у майбутніх фахівців дошкільної освіти, що передбачає володіння системою знань та педагогічним інструментарієм щодо взаємодії з дошкільниками на засадах сталого розвитку задля формування екологічно, економічно, та соціально доцільної поведінки особистості.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів із стратегічними цілями сталого розвитку на усіх рівнях сучасного суспільства;
- донести методологію еколого-економічного підходу до формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток;
- спрямувати педагогічні дії майбутніх вихователів у взаємодії з дітьми дошкільного віку відповідно до моделі емпіричного педагогіки.

Автономія і відповідальність: здатність адаптуватись до нових ситуацій, обґрунтовувати, приймати та реалізовувати у межах компетентності рішення; усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань в предметній галузі; відповідально ставитись до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики, самостійно приймати рішення і нести відповідальність за їх прийняття; демонструвати розуміння основних засад охорони праці й безпеки життєдіяльності та їх застосування.

Очікувані результати навчання:

Знання і розуміння: володіти вміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Розвинені вміння: аналізувати й порівнювати результати педагогічного впливу на індивідуальний розвиток дитини дошкільного віку в різних видах діяльності.

Диспозиції (цінності, ставлення): готовність до змін, гнучкість, креативність; рефлексія власної педагогічної практики, прагнення до постійного

Інтегральна компетентність: Здатність самостійно і комплексно розв'язувати типові спеціалізовані задачі в галузі професійної діяльності, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку із застосуванням теорії і методики дошкільної освіти в типових і

невизначених умовах системи дошкільної освіти, нести відповідальність за результати своєї діяльності та контролювати інших осіб у певних ситуаціях.

У результаті вивчення освітнього компоненту та згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають оволодіти загальними і спеціальними компетентностями:

Загальнопредметні компетентності:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7 Здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності:

СК1 Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.

СК4 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язбережувальних навичок.

СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

Пререквізити:

Попередні компетентності, необхідні для вивчення освітнього компонента, формуються під час засвоєння ОК «Загальна педагогіка», «Дошкільна педагогіка».

Програмні результати навчання:

РН2	Планувати та організувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії
РН7	Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти
РН8	Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку
РН10	Організувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку
РН16	Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та

	передшкільного) віку різного рівня розвитку
PH18	Організовувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності в групах дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку
PH19	Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку
PH20	Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти

Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Ноутбуки, мобільні пристрої (смартфони, планшети) з доступом до мережі Інтернет, мультимедійний проектор, доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу.

2. Організація навчання

Методи навчання

Словесні, наочні, пояснення педагога й організації самостійної роботи, підготовки до вивчення матеріалу, що передбачає підвищення інтересу, пізнавальної потреби, актуалізацію базових знань, необхідних умінь і навичок; вивчення нового матеріалу; конкретизації й поглиблення знань, набування практичних умінь і навичок, які сприяють використанню пізнаного інтересу; контролю й оцінки результатів навчання, опора на індуктивні й дедуктивні, аналітичні й синтетичні методи, організації діяльності студентів, стимулювання діяльності, наприклад, конкурси, змагання, ігри, заохочення й інші методи перевірки й оцінки знань.

Репродуктивний метод (застосування вивченого на основі зразка або правила).

Практичний метод (на перший план висувається вміння використовувати на практиці теоретичні знання, сприяє поглибленню знань і умінь, покращує якість вирішення завдань корекції та контролю, стимулює пізнавальну діяльність).

Метод проблемного викладу (використовуючи будь-які джерела й засоби перед викладом матеріалу здійснюється постановка проблеми, формулювання пізнавального завдання, розкриття системи доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, способи розв'язання поставленого завдання).

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії.

Метод проєкту (організація навчання здійснюється таким чином, що студенти, набувають знань у процесі планування та виконання практичних завдань - проєктів, що дає змогу тісно поєднувати теорію з практикою).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	денна форма		
	у тому числі		
	л	п	с.р.
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні й методичні засади освіти для сталого розвитку дітей дошкільного розвитку			
Тема 1. Провідні засади освіти для сталого розвитку	2	2	10
Тема 2. Екологічний вимір сталого розвитку суспільства	4	4	11
Тема 3. Економічний вимір сталого розвитку суспільства	4	4	11
Тема 4. Соціальний вимір сталого розвитку суспільства	4	4	11
Тема 5. Педагогіка емпатермента	4	4	11
Усього годин	18	18	54

3. Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни «Освіта для сталого розвитку дітей дошкільного віку» ґрунтується на *компетентнісному підході*.

Навчальні досягнення майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що базується на принципі коопераційної звітності, обов'язковості поточного (захист практичних робіт) та модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Форми оцінювання ОК: *усна* (захист практичних робіт у формі бесіди, доповідь з тем винесених на самостійне опрацювання, тощо); *письмова* (звіт з виконання самостійної роботи, реферат); *тестова* (за закритими тестами); *самоконтроль* (самооцінка, тощо).

Оцінювання кожного виду роботи (наявність конспекту, виконання практичних робіт, написання модульних робіт, виконання самостійної роботи, залік) студента відбувається за 4-бальною шкалою згідно критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за 5-бальною шкалою	Критерії оцінювання
5	Відповідь і завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з теми заняття, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування; уміє ставити та розв'язувати проблеми.
4	Відповідь і завдання – повні, але з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом з теми, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу з теми, але потребує консультації викладача.
3	Відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими огріхами. Здатен на реакцію відповіді іншого студента, опрацювати матеріал самостійно.
2	Відповідь і завдання відзначаються наявністю фрагментарності виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом з теми на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані уміння та навички.

Підсумкова оцінка курсу є сумою балів, одержаних за окремі види навчальної діяльності: поточний контроль (оцінка рівня засвоєння тем для самостійного опрацювання, оцінка за виконання практичних робіт), підсумковий тестовий контроль за змістовними модулями, складання заліку.

Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 100 балів.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Аудиторна робота	СРС	Підс. контроль
------------------	-----	----------------

Наявність консп.	Практичні заняття	Модульний контроль		залік
1-9	1-9	1	1	1
*ВК: 0,05	ВК: 0,35	ВК: 0,25	ВК: 0,25	ВК: 0,1

*ВК (ваговий коефіцієнт) – числовий коефіцієнт (параметр), що відображає рівень значимості виду діяльності здобувача освіти, порівняно з іншими факторами, який впливає на загальну кількість балів і розподіляється окремо за кожний вид роботи (сума всіх вагових коефіцієнтів дорівнює 1).

Відповідність шкал оцінювання (національної та європейської (ECTS))

Оцінка ECTS	Середньо- зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		
A	4,51-5,00	90-100	5	зараховано	<i>Відмінно</i> - студент демонструє високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями (дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та вправи є правильними, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
	4,60	92			
	4,55	91			
4,51	90				
B	4,01- 4,50	82-89	4	зараховано	<i>Добре</i> – студент демонструє достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями та навичками (володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	4,50	89			
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
4,01	82				
C	3,50-4,00	74-81	4	зараховано	<i>Добре</i> – студент демонструє середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками (володіє знаннями
	4,00	81			
	3,90	80			
	3,84	79			
	3,76	78			

	3,67	77			матеріалу, але допускає помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу). Студент своєчасно та у повному обсязі виконав навчальне навантаження.
	3,59	76			
	3,51	75			
	3,50	74			
D	2,83-3,43	64-73	3		<i>Задовільно</i> – студент демонструє середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками (дає правильну відповідь не менше ніж на 64% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність). Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			
	3,15	69			
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			
E	2,51-2,75	60-63	3		<i>Задовільно</i> – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього (дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на більшість запитань дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність). Студент своєчасно виконав практичні та контрольні тестові завдання по всім змістовним модулям на оцінку не менше ніж «задовільно».
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			
FX	2,00-2,5	35-59	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни (дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій). Студент не виконав навчальне навантаження.
F	0,00-1,99	1-34	2		<i>Незадовільно</i> – низький рівень знань із

не зараховано

					дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок (дає правильні відповідь менше ніж на 35% питань, або на більшу кількість запитань дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій). Студент не виконав навчальне навантаження.
--	--	--	--	--	---

Шкала оцінювання: 4-х бальна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за 4-х бальною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно (оцінка «5»)	зараховано
82-89	B	добре (оцінка «4»)	
74-81	C		
64-73	D	задовільно (оцінка «3»)	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання (оцінка «2»)	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (оцінка «2»)	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Політика курсу

Базується на тому, що усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту Глухівського НПУ ім. О. Довженка, Положення про Відокремлений структурний підрозділ «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка» та Правил внутрішнього розпорядку Коледжу, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про забезпечення академічної доброчесності у Відокремленому структурному підрозділі «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»».

5. Інформаційне забезпечення

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами : молодший дошкільний вік / за заг. ред. Н. М. Шаповал. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с.
2. Виховання культури сортування сміття та поводження з відходами : організаційно-методичне забезпечення / за заг. ред. Н. М. Шаповал. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 144 с.
3. Гавриш Н., Саприкіна О., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів. / за заг. ред. О. Пометун. Дніпропетровськ : «ЛПРА», 2014. 120 с.
4. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам про сталий розвиток : Маленькі люди великого світу : навч.-метод. посіб. для вихователів дітей молодшого дошкільного віку / заг. ред. О. Пометун. Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання». Київ, 2016. 96 с.
5. Гавриш Н. В., Пометун О. І. Дошкільнятам про сталий розвиток. Діємо разом : навчально-методичний посібник для вихователів дітей 5-ого року життя. Вчителі за демократію та партнерство, 2017. 128 с.

Допоміжна

1. Анімація глобальні цілі : UNICEF Ukraine. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=dKdOh8O8RCg>
2. Безсонова О. Мотивація до дії як основа формування сталого способу життя. Вихователь-методист дошкільного закладу. №7. 2019, С. 35-38.
3. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с. 28
4. Пометун О. Комплектуємо методичний кабінет. Шпаргалка. життя. Вихователь-методист дошкільного закладу. №7. 2019, С. 39.
5. Пометун О. Освіта для сталого розвитку: поради педагогам. Памятка. життя. Вихователь-методист дошкільного закладу. №7. 2019. С. 44.
6. Модель світу без відходів від Coca-Cola: екошпаргалка для дорослих і дітей. Вихователь-методист дошкільного закладу. №7. 2019. С. 45-47.
7. Завгородня Т., Личана О., Холод Н. Тематичний проєкт «Вода! Водиця!», або Як навчити старших дошкільників берегти воду. Вихователь методист дошкільного закладу. №7. 2019. С. 48-54.
8. Як зберегти воду. Побутові хитрощі. Вихователь-методист дошкільного закладу. №7. 2019. С. 54
9. Лохвицька Л. Правову культуру – старшим дошкільнятам. Дошкільне виховання. 2006, № 6.

10. Лохвицька Л., Макаренко С. Діти народжуються для щастя. Палітра педагога. 2006, №2.
11. [Марафон] Сталий розвиток від освіти до світу. День 1 : Всеосвіта. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cpWJZ4VIKRc&t=4365s>
12. Прилипка В. А., Боголюбов В. М., Піскунова Л. Е. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства : навч.-мето.посб. Київ. 2008. 118 с.
13. Соцька О. П., Шельменко Г. С. Морально-етичне виховання дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з природою. Наука і освіта: науково-практичний журнал ПНПУ імені К.Д.Ушинського. 2015. №6, С. 115-119. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5556
14. Стратегія сталого розвитку природи та суспільства : навч.-метод. посіб. Київ. Видавничий центр НАУ. 2008. 118 с.

Нормативні документи, освітні програми

1. [Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. кер. та заг. ред. О.Л.Кононко. 3-тє вид., випр. Київ : Світич. 2009. 430 с.](#)
2. [Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ: Видавництво. 2012. 26 с.](#)
3. [Білан О., Возна Л., Максименко О., Овчаренко Л., Руханська Л., Самсін В. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" / О. Білан, Л. Возна, О. Максименко та ін. – Тернопіль : Мандрівець. 2017. 264 с.](#)
4. [Впевнений старт: Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку. Київ. 2010. 45 с.](#)
5. [Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма / Наук. кер. Крутій К.Л.Запоріжжя. 2011. 188 с.](#)
6. [Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / Наук. кер. О.В.Проскура, Л.П.Кочина, В.У.Кузьменко, Н.В.Кудикіна. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2012. 272 с.](#)
7. [Закон України «Про дошкільну освіту» : за станом на 25 листопада 2017 року / Верховна Рада України. Офіц. вид. Київ : Парламентське видавництво. 2017. 31 с.](#)

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>